

МБОУ «Нахаринская СОШ им. И.И.Платонова»

«Букубаар, баһыыба!»

Кылаас салайааччыта:
Соловьевой У.В.

2022г

БЫТЫЛЛАР КЫЛААС: I (маннайгы)

Буолар кунэ: олунньу 17 күнэ

Темата: «Букубаар, баьыба!»

Сыала-соруга:

- Дорҕооннору, буукубалары хатылааһын, билиилэрин ханатыы, эбии билэргэ туһаайыы.
- Бэйэ-бэйэлэригэр көмөлөсүһэргэ үөрэтии, саха өс хоһооннорун сөпкө өйдүүлэрин ситиһии
- Оҕо тылын саппааһын байытыы, тылын-өһүн, толкуйдуур дьобурун сайыннарыы

Туттуллар тэриллэр: кинигэ туһунан өс хоһоонноро «Ким кинигэ аргыстаах – ол билиилээх», «Кинигэ – киһи үтүө сүбэһитэ», ааҕыга карточкалар, дорҕоон фишкалара, остуоруйа геройдара, интерактивнай доска, компьютер, проектор

Бэлэмнэнии үлэтэ:

1. Оҕолор эрдэттэн уруһуйдаабыт «Бастакы кинигэм – букубаарым» уруһуйдарын быыстапката
2. Оҕолор буукубалар тустарынан хоһооннору нойосуус үөрэтэллэр
3. Эбэрдэ ырыа бэлэмнээһин
4. Кылааһы киэргэтии.

Хаамыыта:

Учуутал: Үтүө күнүнэн күндү үөрэнээччилэр, төрөппүттэр, ыңырыылаах ыалдьыттар!

Бүгүн биһиэхэ ураты күн

Бүгүн биһиэхэ үөрүүлээх күн

Бүгүн биһиэхэ бэһиэлэй күн

Бүгүн биһиэхэ күүтүүлээх күн

Ол курдук биһиги оскуолаҕа бастакы эппиэтинэстээх, сыл анаарбытын атаардыбыт. Биһиги «Оскуола» диэн тугун биллибит, элбэххэ үөрэннибит. Уонна бүгүн биһиги көрдөрүөхтээхпит туохха үөрэммиппитин, тугу билбиппитин, тугу сатыырбытын.

Билигин бастакы кылаас үөрэнээччилэрин ыңырыаххайын.

(музыкаҕа оҕолор киирэллэр)

Ол курдук:

Адамов Ярослав

Анисимов Жора

Васильев Арылхан

Васильев Миша

Захаров Дьулусхан

Никаноров Исай

Никаонров Коля

Никонов Данил

*Петрова Сардаана
Сильвестрова Кун-Чээнэ
Третьяков Ганя*

Көрөргүт курдук бу күһүңүттэн добуоччу улаапшыт,
дуоспуруннаммыт үөрэнээччилэр.

Билигин бырааһынныкпыт мичээр аргыстаах аастын диэн оҕолор
толорууларыгар оскуола туһунан ырыанан саҕалыбыт.

(ырыа)

Учуутал: Оҕолоор, биһиги бүгүңү бырааһынныкпытыгар **Букубаар**
ыалдытты кэллэ.

(Букубаар киирэр)

Букубаар: Дорооболорун, оҕолоор. Эһиэхэ ыалдытты кэлбиһиттэн наһаа
да үөрдүм.

Учуутал: А буукубаттан саҕалаан ааҕарга, суруйарга аан бастаан үөрэһит
Букубаарбытыгар туохха үөрэммиһитин сааһылаан этиэҕиң эрэ, оҕолоор.

1. Жора:

Буукубалар – оҕолор
Уолаттар уонна кыргыттар
Сорохторо улахаттар
Сорохторо кыралар.

2. Даниил :

Буукубалар – оҕолор
Оонньууларын таптыыллар
Хам-бааччы олоботтор
Көрүлүүлэр – ыллыыллар.

3. Ганя:

Буукубалар – добордуулар
Бары бииргэ сылдыаллар.
Биир алфавит буолаллар.

4. Кун-Чээнэ:

Мин А диэни билэбин
үөһэ өттө уһуктаах
Алын өттө атахтаах,
Ортотунан туорайдаах

5. Арылхан

Б – балыксыт, муңхаһыт
Буурҕалаах да муораттан

Куттанар диэни билбэт
Долгунтан дуол иңнибэт.

6. Миша

Мин О диэни билэбин
Обуруо курдук төкүнүк
Обурсу курдук бөкүнүк
Уобуруччу курдук төгүрүк

7. Коля:

У - ууһут бэрдэ
Ууттан олох тахсыбат.
Муора уһуор да тиййэ,
Харбыырыттан салгыбат

8. Дьулусхан

Мин Т диэни билэбин
Суос соботох атабын
Тоһоһолуу тирэммит,
Моһотойдуур ураһаһын
Туора сүгэн кэбиспит.

9. Ярик:

Мин Х диэни билэбин
Харандааска харандааһы
Хардарыта тупшуттар
Х диэн буоллун диэбиттэр

10. Сардаана:

Дорһоонтон буукуба таһааран
Буукубаттан тыл оңорон
Аахтыбыт биһиги суругу
Бүтэрдибит буукубаары.

11. Исай:

Бастакы кинигэбит
буукубаар барахсан
үөрэппит үөрэбин
өрүүтүн өйдүөхпүт

Бары: Баһыыба! Баһыыба! буукубаар барахсан.

Букубаар : Аһаҕас, бүтэй дорһооннорбун, буукубаларбын олус диэн үчүгэйдик билбиккит. Билигин, мин эһиэхэ бэһиэлэй экзамен оңоруохпун

баѳарабын. Күрэхпит сорудаѳа Алфавитнай разминка диэн түргэнник эппиэттиэхтээххит. Миэстэттэн хаһытаабаппыт, илиибитин уунабыт. :

- *Оскуолабыт директорын аата?(Петров М.В.)*
- *С буукубаттан тахсар кыыс уонна сибэкки аата (Сардаана)*
- *Саха сириҥ киин куората?(Дьокуускай)*
- *Биһиги улууспут аата(Мэнэ-Ханалас)*
- *Хаңас атаххытыгар ыстанан көрдөрүң эрэ*
- *Сылга саамай кылгас ый?(олунньу)*
- *Оскуолабыт ким аатын сугэрий, толору аатаа. (Платонов И.И.)*
- *Уңа илиигитинэн хаңас кулгааххытын тутуң эрэ*
- *Б букваттан тахсар остуоруйа геройа кимий? (Буратино)*
- *Оҕо диэн тылга хас буукуба баарый?(3)*

Букубаар : Маладьыастар. Олус үчүгэйдик эппиэттиир оҕолор бааллар эбит.

Учуутал:Сөп, билигин Букубаарбыт эһиги туохха үөрэммитин, тугу билбикитин ыалдьыттары кытта олорон көрүөҕэ.

1.- Оҕолор, кинигэ туһунан өс хоһооннорун ааһыахха эрэ. (дуоскаттан бары бииргэ) **слайд 1**

«Кинигэ – киһи үтүө доҕоро, өйдөөх сүбэһитэ», «Ким кинигэ аргыстаах-ол билиилээх».- Бу өс хоһооннорун хайдах өйдүүгүт? (оҕолор эппиэттэрэ)
- Кинигэ биһиэхэ элбэҕи кэпсиир, элбэххэ үөрэтэр. Элбэх кинигэни аахтааххына, үгүһү өйдүөн, элбэҕи билиэн.

2. – Оҕолор, бары дуоска диэки көрдүбүт эрэ. (слайд 1)**слайд 2**
(Аһаҕас дорҕооннор)

- Аан бастаан биһиги аһаҕас дорҕооннору үөрэппиппит. Хас аһаҕас дорҕоон баар этэй, саха тылыгар? (слайд 3)

- Онтон уһун аһаҕас дорҕоон? Дифтон? Ханныктарый?
Ааттаталаан (Слайд 4)

3. Экраны көрөбүт, билигин оонньуу оонньоохпут. (Слайд 5.)

- Дорҕоон фишкаларынан тыллары таһаарабыт. (Холобур тиин...).

4. Сүһүөхтэртэн тыллары таһаарабыт. (Слайд 6) Билбит оҕо экранна тахсар.

5. Салгыы бутэй дорҕооннорго киирэбит. - Хас б.д хоһулаһарый? (11). Ханныктарый? (Слайд 7)

6. Өссө киири дорҕооннор бааллар этэ. Ханныктарый?

- Онтон дорҕооно суох буукубалар бааллар этэ. Ханныктар этэй?
(Слайд 8)

7. - Икки дорҕоонноох буукубалар бааллар этэ. Ханныктарый? (Слайд 9)

8. – Салгыы оонньоохпут «Тыллары таай». Хоһуласпыт бутэй дорҕоонноох тыллары таайабыт. (слайд 10)

9. - Ребустары таай. (слайд 11)

10. -Оџолоор, букубаарга биһи олус элбэх кэпсээннэри аахпыппыт дии. Бу соруудахха эһиги букубаар кинигэтигэр баар кэпсээннэрин хартыналарынан аатын таайахтааххыт. Үчүгэйдик өйдөөҥ эрэ, ханнык кэпсээннэри аахпыккытын. (слайд 12-20)

Чааскы кэпсээн эһигини туохха үөрэппитэй?

11. Слайд 12. Таабырыннары таайыы.

12. – Билигин оџолор ыалдьыттарбытыгар ааџан иһитиннэриэхпит. (Карточкалары түнэтэбин).

Биир биир ааџаллар.

(Оџолору бары дуоска иннигэр тахсаллар)

Хоһоон “Букубаар быраһаай”

Букубаар :Маладыастар. Олус сөпкө үчүгэйдик үлэлиир үөрэнээччилэр эбиккит. Бары соруудахтары толордугут. Аһаџас,бүтэй дорџоон буукубаларын барыларын билбиккит, ааџар, суруйар буолбуккут. Онон билигин мин эһиэхэ «Букубаары үөрэппит» диэн суруктаах удостоверениены, о.э. докумуону туттарабын.

(оџолорго туттарыы).

-Мантан ыла мин эһигинниин быраһаайдаһабын, оттон эһиэхэ мин доџорум, сана кинигэ кэллэ,

(«Литература ааџыыта» киирэр)

- Кини эһигини өссө элбэххэ санаџа үөрэтиэ. Кинини эмиэ миигин курдук харыстаан туттаарын. Быраһаайдарын оџолоор!

(букубаар тахсар)

Учуутал: Билии-көрүү докумуонун ыллыбыт. Биһигини өссө да күүтэр үгүс элбэх үлэ, санааны билии, элбэххэ үөрэнии.

Биһиги туохха үөрэммиппитин, төһө улааппыппытын көрөн үөрбүт күндү иитээччибит баџа санаатын истиэџиң.

(детсад иитээччитэ – Соколова Т.Н., Кузьмина А.Н.).

-Төрөппүттэр эџэрдэлэрэ .

(бэлэх туттараллар)

-Бырааһынньыкпытын түмүктээри туран оџолорбутугар бастакы үрдэли ылбыттарынан дуоһуйан хаалбакка өссө да үгүс үрдэллэри, ситиһиилэри баџарыаџын.

- Бука бары төрөппүттэргэ, ыалдьыттарга үгүс ситиһиилэри, дьолу-саргыны баџарыаџын. Манан биһиги дьоро кизһэбит түмүктэнэр. Көрсүөххэ диэри!

**Тиин маска уйаланар кыра кыыл. Мастан
маска ыстанар идэлээх. Тиин эриэхэни,
тэллэйи сиир.**

**Саһыл – сэрэх кыыл. Түүтэ кытархай өгнөөх.
Хара саһыл эмиэ баар. Саһыл ойуурга
сылдыар.**

**Куобах уһун кулгаахтаах, кылгас кутуруктаах
ойуур кыыла. Сайын борон, кыһын манан
өгнөөх буолар.**

**Тайах олус улахан кыыл. Адаархай муостаах.
Муоһа кыһын аайы түһэр. Саас сана муос
үүнэр.**

**Бөрө – сиэмэх кыыл. Сиэрэй өгнөөх, хойуу
түүлээх. Бөрөлөр элбэх буолан сылдыаллар.**

Энэ – тайба улахан кыыла. Энэ ыраахтан сыты ылар, тыаһы истэр. Кыһын арбаахха утуйар.

Таба – хоту дойду маанылаах кыыла. Таба үһун систээх, кылгас атахтаах. Таба түргэнник сүүрэр.

Куруппааскы былыргы аата – хабды эбэтэр хабыйахаан. Кини урут эмиэ итии дойдуга баран кыстыыра үһү.

Бэдэр – наһаа чэнчис, ыраас, сэрэх кыыл. Түүн бултуур. Сыты ыраахтан ылар. Саамай өстөөбө – бөрө.

Кырынаас Хотугу Муустаах Байбал туундаратыгар үөскүүр. Кыра, сиэмэх кыыл. Маска ыттар, ууга харбыыр. Уйа онгостубат.

Туртас Саха сирин тыатыгар, алаас сирдэргэ үөскүүр. Туртас этэ сиэнэр, тириитэ танас буолар. Кини Кыһыл кинигэ5э киирбит кыраһыабай кыыл.

Просмотрено: 100%

- Оскуолабыт директорын аата? (Петров М.В.)
- С буукубаттан тахсар кыыс уонна сибэкки аата (Сардаана)
- Саха сирин киин куората? (Дьокуускай)
- Биһиги улууспут аата (Мэнэ-Ханалас)
- Хаңас атаххытыгар ыстанан көрдөрүң эрэ
- Сылга саамай кылгас ый? (олунньу)
- Оскуолабыт ким аатын сүгэрий, толору аатаа. (Платонов И.И.)
- Уңа илиигитинэн хаңас кулгааххытын тутуң эрэ
- Б букваттан тахсар остуоруйа геройа кимий? (Буратино)
- О5о диэн тылга хас буукуба баарый? (3)